

15 בינואר, 2018

לכבוד
ועדת החוקה, חוק ומשפט

א.ג.נ.,

הנדון: מסמך עמדה בעניין הצעת חוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ה-2015 (להלן: "החוק")

בהתייחס לנדון אתכבד לפנות אליכם כדלקמן:

1. מסמך זה מוגש לוועדה מטעם איגוד נותני שירותים פיננסיים מוסדרים.
2. ראשית, ברצוננו להדגיש, כי אנו רואים חשיבות רבה במלחמה בהלבנת הון ומימון טרור ומברכים על מאמצי הממשלה בצעדיה הנחרצים למגר תופעות פסולות אלה. יחד עם זאת, החוק במתכונתו הנוכחית הינו מכה אנושה לנותני השירותים הפיננסיים ולקוחותיהם הנשענים על שירותים אלה בחיי היום יום, ללא מתן חלופות ראויות. זאת בנוסף לעובדה שכלל הגופים הינם גופים מפוקחים עם דרישות זיהוי ודיווח מחמירות וצווי איסור הלבנת הון ייעודיים החלים עליהם וכל פעילותם מפוקחת היום ועוברת תהליך אסדרה רחב נוסף על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון. על כן, ולאור העובדה, כי הינם גופים מפוקחים אשר פעילותם כגופים פיננסיים מחייבת שירותים במזומן, אנו מבקשים לפטור את פעילות בעלי הרישיון מתחולת החוק הנ"ל.
3. נושא נוסף שאינו חלק מהשיח של הוועדות השונות לעניין קידום אמצעי תשלום מתקדמים אשר מתרכזים ב"עמלה הצולבת", מערכת תשלומים מתקדמת או צ'קים אלקטרוניים הרלוונטיים לפעילות בישראל בלבד הינו העלות הגבוהה של ביצוע עסקאות בינלאומיות או במטבע חוץ להם לא ניתן מענה כלל במסגרת הפתרונות המקודמים.
4. איגוד נותני שירותים פיננסיים מוסדרים מייצג גופים פיננסיים קטנים ובינוניים, אשר פעילותם בעבר הוסדרה באמצעות חוק איסור הלבנת הון כ-"נותני שירותי מטבע" והיום על ידי חוק הפיקוח על נותני שירותים פיננסיים מוסדרים כ-"נותני שירותי אשראי" או "נותני שירותים בנקסי פיננסי" בהתאם לאופי פעילותם. הגופים המיוצגים על ידי האיגוד עוסקים בעיקר בניכיון צ'קים, מתן אשראי חוץ בנקאי, המרת מטבע חוץ והעברות כספים בינלאומיות. בין היתר מדובר בגופים המספקים מענה של מתן שירותים פיננסיים בסיסיים לאוכלוסיות מוחלשות, אשר אינם מקבלים מענה כלל במערכת הבנקאית או מקבלים מענה חלקי בלבד, ואופציות של אמצעי תשלום מתקדמים אינן זמינות עבורן, להלן דוגמאות של אוכלוסיות שלהם ניתנים השירותים כפי שפורטו לעיל:

- 4.1. מגוון לקוחות מכלל האוכלוסייה הנהנים משערי המרת מט"ח תחרותיים מאוד ביחס למוצע במערכת הבנקאית או בבנק הדואר ללא כל עמלות נוספות.
 - 4.2. תיירים מחו"ל הנהנים משירות המרת מטבע זמין, הוגן ותחרותי.
 - 4.3. אוכלוסייה מוחלשת לה אין נגישות למערכת הבנקאית, כך שענף זה הינו היחיד המספק שירותים פיננסיים בסיסיים לאוכלוסייה זו.
 - 4.4. עובדים זרים אשר גם הם חסומים בפני המערכת הבנקאית ומשתמשים בענף זה לקבלת שירותים פיננסיים בסיסיים לרבות העברות כספים למשפחותיהם בחו"ל, המרת מטבע וכו'.
 - 4.5. לקוחות בעלי היסטוריית אשראי שלילית - מפרסומים אחרונים בתקשורת עולה כי ישנם מאות אלפי אזרחים ישראלים אשר אינם מחזיקים בחשבון בנק ואזרחים רבים אשר מוגדרים ע"י הבנקים כמודרי אשראי. כפועל יוצא מכך, האפשרות היחידה העומדת בפני אוכלוסייה זו לקבלת אשראי הינה אשראי חוץ בנקאי.
 - 4.6. עסקים קטנים אשר לרוב צרכי האשראי שלהם אינם מסופקים במלואם או בכלל על ידי המערכת הבנקאית והאפשרות היחידה העומדת בפניהם על מנת להתפתח ולצמוח ובמקרים מסוימים אף לשרוד הינה קבלת אשראי מגופים חוץ בנקאיים.
5. יובהר, כי מדובר בשוק משוכלל, מבוזר הנמצא בסביבה תחרותית מלאה בשל מספרם הרב של בתי העסק הפזורים בכל רחבי הארץ, ולכן לא קיימת בפני בתי העסק בענף האפשרות לתאם מחירים כך שלא קיימת תופעה של לקוחות שבויים. לאור האמור, השוק נמצא בשיווי משקל הן מבחינת כמות השחקנים בו והן מבחינת שערי המט"ח, העמלות ועלויות האשראי שנגבים מלקוחות הקצה. תחרות זו וכוחות השוק של הענף הכחידו כמעט לגמרי את תופעת פרטני הרחוב, וצמצמה משמעותית את פעילותם של המלווים בריבית.
6. להלן רשימת שירותים לדוגמה, אשר לא יתאפשרו או יוגבלו במסגרת הנחיות החוק:
- 6.1. אזרחים ועובדים זרים הרוכשים מטבע חוץ לצורך שימוש בחו"ל - נכון להיום רוב מדינות העולם אינן מגבילות את השימוש במזומן. לעניין זה חשוב להדגיש ריבוי מדינות ללא תשתיות ייעודיות לסליקת כרטיסי אשראי, כאשר כל חלופה ככל שהיא קיימת הינה יקרה בעשרות אחוזים ביחס לרכישת מטבע חוץ בנותני שירותים פיננסיים.
 - 6.2. ישראלים ותיירים הנתמכים על ידי קרובי משפחה מחו"ל – עולים חדשים או תלמידי ישיבה אשר מקבלים קצבה מקרובי משפחה מחו"ל ולחלקם אין חשבונות בנק בישראל. ביצוע העברות כספים באמצעות המערכת הבנקאית או שימוש בכרטיסי אשראי מחו"ל יקר בעשרות אחוזים ביחס לשירותים דוגמת MoneyGram או Western Union וקבלתם במזומן.
 - 6.3. מהגרי עבודה המעבירים את המשכורות שלהם לתמיכה במשפחות שלהם בחו"ל – כפי שפורט בסעיף 4.2, נכון להיום קבלת משכורת במזומן והעברתה באמצעות אחת החברות לחו"ל זולה משמעותית מכל פעולה אחרת קיימת.

7. נושא נוסף אשר אינו מקבל מענה בחוק הינו שימוש בצ'קים כבטוחות במתן אשראי בין גופים חוץ בנקאים. לאור העובדה, כי נותני שירותי אשראי קטנים נעזרים בשירותי ניכיון משנה של נותני שירותי אשראי אחרים על ידי הסבת הצ'ק בביצוע ניכיון משנה, כאשר הפעילות הנ"ל הינה שקופה ומדווחת על ידי כל הגורמים המעורבים, אנו מבקשים לתקן את החוק, כך שיתאפשר ביצוע הסבים נוספים של צ'קים בין גופים מפוקחים.

8. נשמח לעמוד לרשותכם בכל שאלה.

בכבוד רב,

רועי קירשנר, עו"ד

שותף, Regulazia.co.il